

BOŞANAN ERKEKLERİN SORUNLARI ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA (ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)

A Sociological Research About The Problems of Divorced Men (The Case of Elazig)

Yelda SEVİM¹

Ayşenur GÜLDESTE²

Canan ÖNER³

ÖZET

Boşanma artık günümüzün önemli toplumsal sorunlarından biri haline gelmiştir. Toplumsal değişme ile bireylerin bakış açılarındaki değişimler, boşanmaya olan bakış açılarındaki da bir değişime yol açmıştır. Eskiden hoş görülmemeyen boşanma günümüzde sıradan bir hale gelmiştir. Boşanmayı erkek ve kadının yaşam birliğini sona erdirmesi olarak kısaca tanımlayabiliriz. Bu birliğin sonlandırılmasında kadınların etkilendiği gerçeğinin yanındaki diğer bir gerçek de erkeklerin de bu süreçten kadınlar kadar etkilendiğidir.

Türkiye genelindeki boşanma oranları göz önünde bulundurularak Elazığ ili ile paralellığı, Elazığ ilinde erkeklerin boşanma nedenleri, boşanmalardaki artış sebepleri tespit edilerek boşanan erkeklerin sosyo-kültürel yapıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Elazığ Adliyesi 2008-2010 karar kartonlarındaki kayıtlara başvurulmuş, davacı tarafın erkek olduğu 300 dava incelenmiştir. Bununla birlikte elde edilen resmi rakamları desteklemek veya çürütmek amacıyla boşanmış 10 erkeğe derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşme yapılan erkeklerin evliliğe bakış açıları, evlilikten beklentileri, boşanmaya götüren nedenler, boşanma süreci ve boşanma sonrası yaşadıkları problemler ve yeni hayatlarına geçiş süreçleri üzerinde durulmuştur. Görüşme yapılan kişilerin yaş, meslek, ekonomik durum, eğitim durumu ve yaşadıkları sosyo-kültürel ortamları birbirinden farklı seçilerek araştırmanın etki alanı geniş çerçevede ele alınmıştır.

Türkiye genelinde erkeklerin boşanmaya bakışı, boşanma süreci ve sonrasında yaşadıkları sorunlar üzerine eğilen sosyolojik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Araştırma sonucunda boşanmanın kadın ve çocuk kadar erkek için de yıpratıcı bir süreç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Boşanma, Erkek, Evlilik.

ABSTRACT

Divorce has become today's one of major social problem. Changes in perspectives of individuals with social change, divorce has led to a change in the angles. Divorce has become commonplace today, the past, were unwelcome. Divorce is described as to end the unity of life in men and women. The fact that a woman affected by the termination of the league, another fact is the men affected as much as the women.

Considering the divorce rate in Turkey with the parallelism of the province of Elazig, the divorce causes of men in Elazig province and the increase of divorce rate determined and socio-cultural structure of divorced man in Elazig was tried to identify. For this purpose, applied to Elazig Courthouse records, 2008-2010, 300 cases that the appellant's were men was investigated. Support of or against the official figures, interviewed with 10 divorced male in-depth interview technique. Perspectives of the men interviewed marriage, marriage expectations and the leading causes of divorce, the divorce process and the transition into a new life after divorce and focused on their issues. The interviewed people age, occupation, economic status, educational status and their socio-cultural environments by selecting different domain within the larger context of research are discussed.

¹Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü ELAZIĞ, ysevim@firat.edu.tr

² Gazi Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Böl. Yüksek Lisans Öğrencisi ANKARA, aysenur.guldeste@aile.gov.tr

³ Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü ELAZIĞ, cananoner88@hotmail.com

There is no sociological study focusing on the view of men on divorce, divorce process and the issues after divorce in Turkey. The end of the study it has been concluded that the divorce is a drawn-out process for men as women and children.

Key Words: Divorce, Men, Marriage.

1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1.Problem Durumu

Boşanma toplumsal bir sorun olup güncelliğini asla yitirmemektedir. Özellikle son yıllarda boşanmaların artması ile boşanma konusu kamuoyunda da dikkat çeken ve incelenmesi gereken bir konu haline gelmiştir.

Boşanmayı toplumda kimileri hoş karşılarken kimileri hoş karşılamamaktadır. Hoş karşılamayan kesim evliliklerin bir ömür boyu sürmesi gerektiğini düşünen ve boşanmanın ahlaki anlayışa uygun olmadığını savunan kimselerdir. Boşanmayı normal karşılayanlar ise evliliğin bir zulüm haline gelmesi, çocukların etkilenmesi, eşlerin birbirine karşı sevgi ve saygılarını yitirmesi yerine evlilik kurumunun bitmesi taraftarıdır.

Boşanma ile biten her evliliğin tarihçesinde yalnızlaşmalar ve yabancılaşmalar vardır. Boşanma ile biten evlilikler daha önce manevi yönden yıkılmıştır. “Durup dururken boşandılar” sözü olayın gerçek yönünü değil ancak dışarıdan görünen yüzünü açıklarlar (İbrahimoglu, 2010: 30). Nasıl evliliğe karar verilirken tamamen özel bir karar verilmiyor ve aile ve sosyal çevre göz önünde bulunduruluyorsa boşanma da sadece öznel bir karar olmayıp ailenin, sosyal ilişkilerin yönlendirdiği ve sosyal yapıyı etkileyen bir karardır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Elazığ’da yaşayan boşanmış erkeklerin boşanma deneyimlerini, onların biten evlilikleri sırasında ve sonrasında psikolojik ve sosyal durumlardaki değişimleri ortaya koymaktır. Bu çalışma boşanma deneyimlerini paylaşan erkeklerin aşk, evlenme, boşanma konuları ile ilgili görüşlerini anlamada aydınlatıcı olacaktır. Temel amaç Elazığ ilindeki boşanmaların erkeğin üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkilerinin araştırılmasıdır. Bu araştırma ile şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Elazığ ilinde boşanan erkeklerin yıllara göre sayıları nelerdir?
2. Evliliğin hangi yıllarında boşanmalar fazladır?
3. Erkeklerde boşanmanın görüldüğü yaş aralığı nedir?
4. Evlilik türünün boşanmaya etkisi var mıdır?
5. Erkekleri boşanmaya sürükleyen nedenler nelerdir?
6. Kültürel yapıdaki farklılıklar boşanmada bir neden midir?
7. Ailede boşanmış kişinin olmasının boşanmada bir etkisi var mıdır?
8. Boşanma sonrası erkeğin yaşamında neler değişir?
9. Erkeğin boşanmadan kadın kadar etkilenmediği doğru mudur?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu araştırma boşanmanın erkekler üzerinde sosyal ve psikolojik etkisini belirlemek ve boşanma olgusunun altında yatan gerçekleri ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Bu araştırma ile elde edilecek çıkarımların bugüne kadar çok fazla üstünde durulmayan erkeklerin boşanmaya bakış açısını ve evlilikten beklentilerini anlayabilmede yarar sağlayabilmesi amaçlanmıştır.

Boşanmanın neden olduğu sorunlar ve sorumluluklar daha çok kadınları yıpratıcı bir süreç olarak görünse de bu konuda yapılan birçok araştırmada erkeklerin bu süreci daha geç atlattığı sonucuna varılmıştır. Britanya da You Gov araştırma şirketinin boşanmış 3bin 515 kişiyle yaptığı ankete göre kadınlar boşanmayı ‘yeni bir başlangıç’olarak görüyor. Erkek ise mutsuz ve stresli oluyor. Boşanma üzerinden iki yıldan fazla zaman geçmiş erkeklerin %41inin hala mutsuz olduğu görülmüştür (www.webhatti.com/evlilik-ve-cinsel-yasam).

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, avukatlar aracılığıyla rastgele seçilmiş, derinlemesine görüşmeyi kabul eden, Elazığ ilindeki boşanmış erkeklerin, kendilerine yöneltilmiş sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
2. Araştırma, 2000-2015 yılları arasındaki istatistikler göz önüne alınarak oluşturulmuştur.
3. Araştırma, 2008-2010 yılları arasındaki Elazığ adliyesindeki davacı tarafın erkek olduğu, karar kartonlarından, 300 dava dosyasından elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada niteliksel araştırma yönteminin yanı sıra nicel verilerde kullanılmıştır. Bu tercihin en önemli nedenlerinden biri görüşülen kişinin boşanma deneyimlerini yakından inceleme kaygısıdır. **Nitel Araştırma:** Bilimsel çalışmaların içinde, tümüyle nitel olan yani sayılarla ifade edilemeyecek değişimler de vardır. Bunlar, ancak farklı nitelikte oluşlarıyla birbirlerinden ayrılabilir. Çünkü hem niteliklerin farklılığı hem de sayıları aşan tabiatları itibarıyla matematiksel hesaplara gelmezler. Buradaki amaç kişilerin olgulara bakışlarını anlamak ve niteliklerini kavramaktır. Nitel araştırmanın doğasında zaten kişilerin güncel bir olguyu kendi algı çerçevesinde nasıl bir kognitif süreçten geçirdiğini ortaya koymak vardır. Yani nitel araştırma kişilerin olgulara, olaylara ve eylemlere yükledikleri anlamların yorumlama yoluyla ortaya konmasına imkân vermektedir. Toplumun bu süreçlerini sosyolojik açıdan anlamlandırabilmek nitel araştırma tekniğini mecbur kılmaktadır.

Çünkü nitel bir araştırma olarak yürütülen bu çalışmanın esnek bir deseni vardır ve nitel araştırma modeli olarak tek bir modelden faydalanılmamıştır. Araştırmanın çeşitli basamaklarında konunun özü sebebiyle bu çalışmada “yorumlayıcı fenomenoloji” ve “gömülü teori” modellerinin birlikte kullanılması uygun bulunmuştur. Sözü edilen iki yaklaşımın bir çalışma içinde beraber kullanımı, olumlu ve üretken bir deneyim olarak yorumlanmaktadır (Onat, 2011;70). Gömülü teori yaklaşımının en temel sorusu “ne” değil, “nasıl ve niçin”dir (Mil, 2007;56). Yorumlayıcı fenomenoloji, bireysel evrenin araştırılmasını temel alır. Bir başka deyişle fenomenoloji yaklaşımının özünü bireysel tecrübeler oluşturur. Görüşmecilerin öznel tecrübeleri, bireyin algılamaları ve olaylara yüklediği anlamlar, araştırmacının odaklandığı olgular olarak ortaya çıkmaktadır (Akturan ve Esen, 2008;84). Bu çalışmada, görüşülen katılımcı grubun duygu ve değer dünyası, kişisel kabulleri ve dünya görüşleri, konu bağlamında ele alınabilecek yaşam öyküleri; veri analizi ve yaratımı sürecinde son derece önemli rol oynayan olgulardır.

Boşanma deneyimleri gibi kişiler için çok özel bir anlam taşıyan sosyo-kültürel olguları anlayabilmek, değerlendirebilmek ve sözel sembollerin anlam dünyasına inebilmek için bu yöntemi kullanmak gereklidir.

Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güç olmakla beraber nitel araştırma; “kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır” denilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 14-19).

Nitel araştırmalarda derinlemesine görüşme tekniği büyük önem taşımaktadır. Araştırmaya katılan erkeklerin boşanma deneyimlerinin içine girebilmek ve boşanma nedenlerini etkileyen faktörleri anlayabilmek için 10 kişiyle tek tek derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşülen 2 kişiden elde edilen veriler yapılan araştırmayı tam aydınlatamayacağından ve sorulara tam cevap alınamadığından kullanılmamış sadece yorumlarda yardımcı olmuştur.

Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Tekniğinin Araştırmaya Katkısı: Görüşmeler kayıt cihazı aracılığıyla (Görüşmeye başlarken, araştırmanın amacının ne olduğu, kimliğinin kullanılmayacağı, araştırmanın sonuçlarının nasıl kullanılacağı ve görüşmenin ses kaydı yoluyla kayıt yapılacağı belirtilerek kayıt için izin istenilmesiyle) kaydedilecek daha sonra –kayıtların deşifre edilmesiyle- elde edilecek veriler değerlendirilecektir. Görüşme türü, görüşme klavuzu yaklaşımına göre yapılacaktır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014;153). Görüşme klavuzu

yaklaşımına göre görüşmelerde yapılandırılmış açık uçlu sorular hazırlanmaktadır. Görüşmeler daha önce belli bir sıraya göre belirlenmiş sorularla yapılmakla birlikte, görüşme esnasında görüşmecilere istedikleri soru veya sorulardan cevaplamaya başlanabileceği belirtilmektedir. Görüşme sorularına görüşme esnasında konuyu açmak için ek sorular sorulmaktadır. Görüşmecilere özgür bir ortam sağlanarak sorunun cevabı alınmak koşuluyla, araştırmaya yeni bir boyut kazandırabileceği düşüncesiyle farklı konulardan bahsetmelerine imkan verilmektedir.

Gözlem: Çalışmanın niteliği açısından sözel olmayan davranışların gözlemlenmesi, zaman sınırının olmaması ve yapaylık unsurunun diğer tekniklere göre az olması nedeniyle tercih edilmiştir.

Döküman Analizi: Adliyeden elde edilen, boşanma ile ilgili veriler çalışma için bilimsel bir alt yapı oluşturması amacıyla değerlendirilecektir.

Nicel Araştırma: Olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma türüdür. Sosyal bilimlerde araştırma süreci, araştırma probleminin oluşturulması ve araştırma yönteminin seçilmesiyle başlar. Nicel araştırma, sosyal ve fiziksel dünyanın aynı yöntemle incelenebileceğini, bu nedenle sosyal olguların doğa bilimlerinde kullanılan yöntemle incelenmesi gerektiğini savunan pozitivist yaklaşıma dayanır. Nicelik, bir şeyin sayılabilen, ölçülebilir veya azalıp çoğalabilen durumu, çokluk, miktar anlamına; nicel ise nicelikle ilgili olan anlamına gelir. Nicel veriler, laboratuvar ortamında yapılan deney ya da gözlemlerden ya da alan araştırmalarında yapılan gözlem, anket ya da yapılandırılmış görüşmelerden elde edilebilirler. Sosyal gerçeklik anlayışı, sosyal gerçeklik kültüre ve zamana bağlı olarak değişmez, evrenseldir ve insanların öznelliğinin dışında, 'dışarıda bir yerde' keşfedilmeyi beklemektedir. Nicel Araştırmanın temel amacı; elde edilen bulguları sayısal değerlerle ifade etmek ve ölçebilmektir. Niceliksel araştırma yönteminde, araştırılan konuya ilişkin, evreni temsil edecek örneklemden sayısal sonuçlar elde edilmektedir. Nicel araştırma yönteminde, araştırma evreninin araştırma konusu hakkındaki fikrinin yönü sorgulanmaktadır. Yani, konu hakkında yoğun bir analiz değil aksine, daha yüzeysel daha çok sayısal verilere saptanmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinin üstün bir tarafı objektif olmalarıdır. Bu yöntemlerin uygulamalarında belgeler bir araştırmacı grubu tarafından incelenebilmektedir. Çalışma açısından görüşmecilere sorulacak olan demografik bilgilerine ilişkin sorular ile bazı yapılandırılmış sorulardan elde edilecek olan veriler açısından niceliksel araştırma bulguları sayısal olarak değerlendirme noktasında önemlidir(Suğur,2009;159).

1.6. Araştırmada Yaşanan Sorunlar ve Etik Kaygılar

Bu araştırma sırasında görüşülen boşanmış erkeklerin tümü araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllü rızaları alındıktan sonra araştırmaya dâhil edilmişlerdir. Paylaştıkları özel deneyimlerini ve kişisel düşüncelerinin kimlikleri gizli tutularak kullanılacağı kendilerine bildirilmiştir. Araştırmaya katılan boşanmış erkeklerin konuya ilişkin sorulara verilen cevapları yine onların izni ile ses kayıt cihazına kaydedilmiştir.

Araştırmaya katılan boşanmış erkeklerin görüşme sırasındaki özel isteklerine saygı duyulmuştur. Örneğin yapılan bir görüşme sırasında sesinin kaydedilmesinden rahatsızlık duyan kişinin isteği üzerine ses kayıt cihazı kullanılmamıştır ve yazarak kaydedilmiştir.

1.7. Tanımlar

Boşanma; evlenmenin yasal olarak sona ermesidir. Erkek ve kadının yeni bir evlenme yapacak şekilde hukuki bir kararla evliliklerini sona erdirmesidir(TÜİK).

Evlenme; Türk Medeni Kanuna göre evlenmeye ehil erkek ve kadının yetkili kanuni merci önünde yaptıkları çift taraflı akittir(TÜİK).

Kaba boşanma oranı; belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen boşanma sayısıdır (TÜİK).

Toplumsal değişme; toplum yapısındaki değişmedir. Toplumun yapısı, toplumsal kurumların belirlediği, toplumsal ilişkilerden meydana geldiğine göre değişme, ilişkilerin değişmesidir. Bütün bunların ardından da bireylerin yani aktörlerin davranış değişimleri yatar(Kongar, 1998: 56).

Toplumsal statü; bireyin toplumdaki hukuki hak ve ödevlerinin yanı sıra bireyin yaşamındaki değer ve amaçların da toplamıdır. Toplumsal rol, kişinin toplum içinde işgal ettiği tanımlara uygun olarak yerine getirmekle yükümlü olduğu eylemlerdir(Demircioğlu, 2000: 23).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Toplumsal Değişme ve Aile

17.yüzyılda modern ya da çekirdek aile olarak tanımladığımız toplumun temel birimi olan aile yapısal ve işlevsel olarak şekillenmeye başlamıştır. Sanayi toplumu öncesi geniş aile, sıkı akrabalık ilişkileri varken sanayi devrimi ile birlikte anne, baba ve çocuktan oluşan çekirdek aileye dönüşüm olmuştur.

18.yüzyılda kadının statüsünde değişim başlamasına rağmen sevgiye dayanan evlilikler ve sorumlu erkeklerin kadının aile içinde özellikle de çocuk üzerinde daha önemli rol almalarını istemeleri anne ve eş rolünü ön plana çıkarmıştır.

Endüstri devrimi ve bunun yaratmış olduğu toplumsal değişim zorunluluğu aileyi temelden etkilemiştir. Sanayi öncesi üretim birliği olan ev, sanayi devrimi ile birlikte üretim birliğine veda etmiştir. Sanayi öncesinde üretici olan kadın, sanayileşme ile birlikte üretici işlevini törpülemiştir.

19.yüzyılda modern aile şekillenmiştir. Eski cemaat bağları yok olmuş, evin ve işin ayrılmasını temel alan modern iş bölümü ortaya çıkmış, uzmanlaşmaya gidilmiştir.19. yüzyılda kadının toplumdaki yeri de tartışılır olmuştur. Kadının yerinin evi olması, erkek hâkimiyeti, aile içi roller ve ailenin kurulma şekli temelden sarsılmıştır. Kadının rol ve statüsünde birçok yeniliğin önünü açmıştır.

Toplumsal değişim ile birlikte evliliğin anlam ve öneminde de değişimler olmuştur. Kişisel bağımsızlıklar, bireyci görüşlerin ortaya çıkması, bireylerin haklarının farkında olması, aile içi ilişkilerin duygusal bağlarının zayıflamasına sebep olmuştur. Aileler, aile içinde ev ve iş yerlerinin ayrı mekân olması ve çocukların evde olması, gereken eğitimin büyük bir kısmının ev dışı kurumlara devredilmesi de, aile bağlarının zayıflamasına büyük etken olmuştur.

Aileyi bir araya getiren yegâne yer olan evde geçirilen zaman kısıtlanmış evlilik kişisel mutluluğun bir aracı olarak şekil ve anlam değiştirmiştir. Bireysel isteklerin ön plana çıktığı günümüz evliliklerinde eşlerin birbirlerinin istekleri önünde engel teşkil etmesi durumunda boşanmalar gündeme gelmeye başlamıştır.

Yine kadının statüsünün 18.yüzyıldan bu yana gittikçe erkekle eşit hale gelmesi, değerlerin değişmesine ve aile birliğinin temelden sarsılmasına yani boşanmalara davetiye çıkaran bir diğer faktör olarak gösterilebilir. “Boşanmaların yükselişyle beraber Batı ülkelerinde tek ebeveynli aile tarzı ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda evliliğin getirdiği sorumluluklardan uzaklaşma tek ebeveynli aileyi meydana getiren başka önemli bir olgudur”(Canatan-Yıldırım,2013:79).

Giddens'da Christopher Dierson'la “Modernliği Anlamlandırmak” üzere olan söyleşisinde bu konuda şunları söylemiştir: “Daha geçen nesle kadar evlilik yerleşik geleneklerce yapılandırılmıştı. İnsanlar evlendikleri zaman ne yaptıklarını biliyorlardı. Evlilik cinsiyet, ırk ve benzeri şeyler bakımından büyük ölçüde belirlenmişti. Şimdi ise yeni risk biçimleriyle çok daha açık bir sistem. Evlenen herkes boşanma oranlarının çok yüksek olduğunun ve kadının geçmişte olduğundan daha büyük bir eşitlik talep ettiğinin bilincindedir. Evlilik kararı oluşumu açısından eskisine göre daha farklıdır. Daha önce hiçbir zaman böylesine yüksek boşanma ve yeniden evlenme oranının olduğu bir toplum görülmemiştir. Örneğin; hiç kimse bunun aile ve çocukların sağlığına dair gelecekte doğuracağı sonuçları bilmiyor” (Giddens, 2000: 95).

2.2. Boşanma Olgusu

Boşanma olgusu tarihi süreç içerisinde incelendiği zaman, birçok fikrin etkisi altında kaldığı görülecektir. Boşanma konusuyla ilgili çeşitli düşünceler ortaya çıktığı için, birbirinden farklı yaklaşımlar benimsenmiştir. Bu görüşlerden bir tanesi boşanmayı kabul etmeyen görüştür. Daha çok katolik kilisesi tarafından benimsenmiştir. “Tanrının birleştirdiğini kul ayıramaz” diyen İncil’den esinlenmektedir (Özden,2010:15). Boşanmayı serbest kılan görüşte ise bireyler, nasıl ki evlilikleri konusunda kendi iradeleriyle hareket edip karar verebilme yetkisine sahipse, boşanmayı da aynı şekilde kendi iradeleriyle gerçekleştirebilmelidirler. Boşanmanın sebebe dayalı olarak hakim kararıyla gerçekleşeceği görüşüne göre, evliliğin sonlandırılması belirli nedene dayandırılarak boşanma yoluyla gerçekleştirilebilir.

Toplumun temel yapı taşı olan ailenin ve sosyal konuların ihmali batı ülkeleri olmak üzere toplumları birçok önemli sorunla karşı karşıya bırakmıştır. Birçok araştırmacı da geleneksel kurumlardaki aşınmanın toplumdaki çözümlerin, ahlaki bozulmaların sonuçlarının tamiri zor boyutlara ulaşacağından korkmaktadır. Bu sebeple batı toplumları kapsamlı aile politikaları oluşturmaya başlamış ve uzmanlardan yardım almaya başlamıştır. Bu sorunun önemine dikkat çekmeye çalışmaktadırlar. Boşanmanın neden ve sonuçlarını düşününce toplumsal maliyetinin yüksek oluşu aile politikalarını ana konu haline getirmiştir.

Günümüzde Türk ailesinin ise sorun alanlarına bakıldığında ilk sıralarda boşanma olgusu gelmektedir. Günümüzde diğer ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de temel değerlerin zayıflaması iletişim teknolojilerinin ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, tüketimin kültür haline gelmesi, günlük hayatın karmaşıklaşması, bireyciliğin ön plana çıkması, ailelerin sorumsuz bireyler yetiştirmesi boşanma olayının giderek ön plana çıkmasına sebep olmuştur.

Yaşanılan yüzyılın insanların stres kaynaklarının artmasıyla tahammülsüz hale gelmesi, tüketim tutkusu, ahlaki yozlaşma, evliliklerin maddi ortaklığa dönüşmesi vb. faktörler boşanmaya giden yolun taşlarını oluşturmuştur. Ayrıca boşanmalarda kadının statüsündeki değişimle özgürleşmesi, ortak bir paydada buluşamayan çiftlerin, bireyciliğin getirdiği bir anlayışla boşanmayı yeni bir yaşam tarzı ve kimliğe ulaşma olarak gördüğü yadsınamaz bir gerçektir.

TÜİK 2010 istatistik verilerine göre Türkiye’de toplam 118.568 çift, 2015 verilerine göre ise 131 bin 830 çift boşanmıştır. Bu oranlar Türkiye’de de boşanmanın hızlandığını göstermektedir. Fakat dünyanın birçok ülkesine göre Türkiye’deki boşanma oranları hala düşük seviyededir. Ancak son yıllardaki artışlar ve boşanmanın algılanmasına yönelik değişimler ülkemiz için ciddi bir sosyal sorun olma yolunda ilerlemektedir.

Ülkemizde en düşük boşanma oranlarının görüldüğü Doğu ve Güneydoğu illerinde de boşanmalarda gözle görülür şekilde artışlar mevcuttur.

Elazığ ili adliyesinde yetkililerle yapılan görüşmelerde de boşanan çift sayısının 2010 yılı itibari ile ilk kez bu kadar fazla olduğu görüşü tespit edilmiştir. Ve bu dönem boşanmaların genellikle yeni evliliklerde yani evliliğin 1-5 yılı içerisinde olan çiftlerinkinde görüldüğü ifade edilmiştir.

Yine bu konudaki görüşleri alınan avukatlar özellikle 1-5 yıl süre ile evli olan çiftlerin 2010 yılı itibari ile daha çok boşanma dilekçesi verdiğini ve artık yeni neslin fedakârlık yapmaktan kaçındığını, bulunduğumuz çağda olanakların daha da artmasıyla paylaşımlarının azalması temel sebep olarak göstermişlerdir.

TÜİK istatistik sonuçlarına bakıldığında bazı yıllardaki az miktardaki düşüşleri saymazsak her geçen yıl boşanmalar artmıştır. Özellikle 6-10 yıl ve 16+ evlilik sonrası boşanmaların fazlalığı dikkat çekmektedir.16+ evlilik sonrası boşanmalar 2008 ‘de 22,997 iken bu sayı 2009’da 27,426’ıy 2010 da ise 28,433’ü bulmuştur(TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2009:63).2015 yılında ise bu sayı 33,060’tür (www.tuik.gov.tr).

Tablo 1: Elazığ Adliyesi 2008-2010 Karar Kartonlarına Göre Boşanmada Etkili Olan Evlilik süresi

Arahk	Yıl Aralığı	Frekans	Yüzde
	0-2	65	21,7
	3-5	68	22,7
	6-9	52	17,3
	10-12	34	11,3
	13-15	17	5,7
	16+	64	21,3
	Toplam	300	100,0

Türkiye’deki boşanma nedenlerine bakıldığında da başta şiddetli geçimsizlik, kültür uyumsuzluğu, fikir uyumsuzluğu gibi sebepler yer almaktadır. Bunu terk ve zina takip etmektedir. Elazığ adliyesinde yapılan çalışmada mahkeme kayıtları üzerinden boşanma nedenleri incelendiğinde yine en fazla paya sahip nedenin şiddetli geçimsizlik olduğu görülmektedir(TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri 2009:64).

Tablo 2: Elazığ Adliyesi 2008-2010 Karar Kartonlarında Boşanma Nedenleri

Boşanma Nedenleri	Frekans	Yüzde
Şiddetli Geçimsizlik	210	70,0
Aldatma	18	6,0
Fikir Uyumsuzluğu	6	2,0
Kültür Farklılığı	12	4,0
Anlaşamama	34	11,3
Terk	20	6,7
Toplam	300	100,0

Eşler boşanmak için başvuruda bulunurken sebep olarak çoğunlukla şiddetli geçimsizliği gösterirler. Lakin geçimsizlik çok genel bir ifade olup, gerçek ayrılma sebebinin tam olarak açıklayamamaktadır. Şiddetli geçimsizlik ifadesi altında şunları barındırmaktadır;

1.Bireylerin evlenmeden önce birbirlerini tüm yönleri ile tanımamasından kaynaklanan hayal kırıklığının getirdiği tartışmalar,

2. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelmek; eşler arası uyumda problemlere sebep olmakta,

3.Eşlerin birbirlerinin yaşam alanlarına girmeleri yaşam alanlarını daraltmakta, özgürlüklerini kısıtlamakta bundan dolayı kişiler arası iletişimi zorlaştırarak kopuklukların oluşumu,

4.Evlilikte eşlerin birbirinin iletişim dilini bilmemesi ilişkinin zarar görmesine neden olmaktadır(Psikolog Beyhan Budak, 20 Şubat 2010 www.eyvahbosaniyorum.com).

Elazığ Adliyesi Yazı İşleri Müdürü’nün söylemine göre şiddet gören, aldatılan, terk edilen ve boşanmak üzere başvuran kişilerin büyük çoğunluğu özel hayatlarını mahkeme de deşifre etmek yerine yada aile büyüklerinin korkusu ve baskısıyla gerçek boşanma nedenleri yerine Tablo.2. de de görüldüğü gibi en fazla görülen boşanma nedeni olan şiddetli geçimsizlik demeyi tercih etmektedirler.

Sonuç olarak dünyada ve Türkiye’de temel aile sorunlarından biri olan boşanma olgusu bireyi, aileyi, toplumu ve toplumsal düzeni etkilemektedir. Boşanmanın nedenlerinin ve sonuçlarının telafisi imkânsız sorunlarla baş başa bıraktığı ülkelerin bugüne kadar geçirdiği toplumsal değişim ve dönüşümleri yaşamamak için boşanma olgusu gibi önemli toplumsal yansımaları olacak bir konunun titizlikle incelenmesinde fayda olacağı bilinmektedir.

2.2.1.Boşanma Oranlarının Artma Nedenleri

Boşanmaların hızla artmasının birçok nedeni vardır. Toplumsal değişme ile birlikte ailenin yapısında meydana gelen değişimler kaçınılmaz olmuştur. Çocuk bakımı ve yetiştirilmesi, kadının çalışma hayatına aktif katılımı, eşler arası iletişim sorunları boşanmaların artmasına sebep olan birçok nedenden bazılarıdır.

Boşanmaların artmasındaki bir diğer sebep de kentleşme hızıdır. Kentleşme ile birlikte kadının haklarının artması, eğitim düzeyinin yükselmesi ve kadının toplumsal yaşama katılımının artması evlilikte eşler arası uyumu azaltmıştır.

Amerika da yayınlanan The Atlantic adlı dergide evlilik kurumu üzerine yapılan değerlendirmeleri, Serdar Turgut köşe yazısında; evlenecek adam arayan, yaşım geçti diye tedirgin olan , ‘evleneyim de kim olursa olsun ‘ diyen kadınların günümüzde kalmadığını, kadınların evliliği devamlı ertelediğini ve erkek seçerken çok titiz ve seçici davrandıklarını belirtiyor. Kadınlar erkeklerde aradıkları kriterleri bulamadıklarında evliliği kafalarından tamamen silebiliyorlar. Turgut yazısında bu değişimlerin temelinde ekonomi olduğunu söylüyor. Geleneksel evliliklerde erkek egemen güç olup para kazanan taraf olarak evlilikteki güç ilişkilerinde hep üste çıkardı. Şimdi dengeler tamamen değişmiş güç kadının eline geçmiş hayatın her alanında kadınlar erkeklerin önüne geçmiş durumdadır, iş yaşamında hızla yükselen kadın erkeği gerisinde bırakıyor. Amerika da yaşanan ekonomik krizde daha çok erkekleri vurmuştur. Kadınlar daha becerikli daha iyi olarak algılanınca işten çıkarmalarda kadınlar değil erkekler atılmış. Böyle olunca kadın kolayca erkek beğenmiyor seçeceği erkeğin kendinden düşük düzeyde olmamasını istiyor. Aradığını bulamayınca evliliği tamamen kafasından siliyor ve bu şekilde düşünen kadın sayısı gün geçtikçe artıyor. Sadece iş yaşamında değil diğer alanlarda da gücün kadının elinde bulunmasının toplumda ne tür sonuçlar doğuracağı henüz tam net değil. Ancak erkeğin alıştığı davranış kalıplarının ve güç dengelerinin tamamen değişeceğini söylemek mümkün; çünkü bunların çoğu olmaya başladı bile. Erkekler evde kalma korkusunu yaşıyorlar. Ama şunu söyleyebiliriz evliliğin sonuna geldiğini veya en azından geleneksel evlilik kavramının öldüğünü (Turgut, 2011:4).

Ailede güç ve otorite modeli olan erkek bu değişimle hem ailede hem de eş rolünde uyum yoluna gitmiştir. Kadının kendini ekonomik anlamda erkeğe bağımlı görmemesi “bağımlılık” yerine “bağlılık” kavramını ön plana çıkarmıştır. Evliliklerde dayanışma, dostluk, sevgi gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Evliliklerdeki kavram değişimleri boşanmanın değerlendirilmesinde de farklılaştırmıştır. Ailelerin yaşam düzeyleri yükselmiş bununla birlikte ailede de rol çatışması ortaya çıkmıştır. İnsanların toplumsal yaşamın hızı içerisinde birbirlerini tanımaya imkân bulamaması, rastgele evliliklerin değişik din, ırk ve toplumsal sınıflar arası evlilikleri arttırmıştır.

Sevgiden başka ortak yönleri olmadan kısa tanışmaların ardından aile, akraba ve yakın çevrenin onayı olmadan başlatılan evlilikler bu engeller sonucu başarı şansını azaltmakta bu da boşanmalara neden olmaktadır.

Toplumun boşanmaya eskisi kadar olumsuz bakmaması mutsuz bir evliliğin zorla devam ettirilerek hem eşlere hem çocuklara ve buna bağlı olarak toplumu etkileyeceği düşüncesiyle boşanmalara daha ılımlı yaklaşılmaktadır.

Ailede başta anne baba olmak üzere boşanmış kişilerin olması boşanmayı daha kolay hale getirmektedir. İstatistiklerde boşanmış eşlerin çocuklarının evliliklerinin boşanma ile bitişinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak boşanma eşler için bazen sorumluluklardan kaçmanın kolay yoludur. Çiftler boşanmayı çözüm olarak görmemeli, boşanmayı son çare olarak düşünmelidir.

2.2.2.Boşanmanın Sonuçları

Sosyologlar, psikologlar ve eğitimciler boşanmanın toplumu temelden sarsan bir olgu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çocuğun gelişiminde en önemli faktör olan aileye son veren boşanma çocukların hayatları boyunca etkisini hissedecekleri bir olaydır.

Boşanma ile eşler mutsuz bir aile yaşamından çıkmış olsa da boşanma ile aile yıkılmış ve dağılmıştır.

Boşanma, eşleri psikolojik, toplumsal ve ekonomik yönden sarsar. Bu nedenle boşanmayla evlenmeden önceki yaşama dönülmesi mümkün olmamakla birlikte özgürlüğe tam bir dönüş sayılmaz.

Boşanmış eşler üzerinde yapılan bir araştırma da boşanmış erkeklerin evli erkeklere göre beş kat yüksek oranda, boşanmış kadınların evli kadınlara oranla üç kat yüksek oranda ruhsal bozukluk saptanmıştır.

Bu bulgular iki biçimde yorumlanabilir ya mutsuz evlilikler eşlerde ruhsal uyumsuzluklara sebep olmakta ya da ruhsal uyumu bozuk olanların evlilikleri kısa sürüyor. Bu iki yorumda da gerçeklik payı olabilir (Yörükoğlu, 1997:108).

2.2.3. Boşanma İle İlgili Yapılan Çeşitli Araştırmalarda Erkek Rolü ve Boşanma Gerçekleri

Birçok araştırmacı ve erkek psikolojisi üzerinde çalışan psikologlar, erkeğin evliliğe hazır olduğu yaşı 25 ve üzeri olduğunu belirtmişlerdir. . Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2007 yılında yaptığı çalışmada ilk 5 yıl içerisindeki boşanmaların %41.8 olduğunu tespit etmiştir. Ve araştırmaya katılanların %36.7 gibi büyük bir kısmı tanışır ve flört ederek evlendiklerini ifade ederken görücü usulü evlenip boşananların oranı %20.5 'dir. Araştırmada erkeklerin %92.4 kendi istekleri ile evlendiklerini söylerken evlenme sebebi birinci neden olarak âşık olmak, ikinci neden olarak huyunu göstermişlerdir. Bugünde ise evliliklerin ilk 5 yılı içinde boşanmak için başvuranların sayısı yaklaşık %40'ı bulmuştur.

Özta'nın "Erkekler Neden Evlenir?" kitabında, görüştüğü erkekler evliliğinde sorun olan boşanma noktasına gelmiş bireyler olup, evliliklerinin neden bu hale geldiği sorusuna cevap aramaktadırlar. Görüşmecilerden elde edilen bilgiler doğrultusunda şunları söyleyebiliriz: Yalnız kalma korkusu, hayat karşısında kendi dışında bir bireyle güçlenmek, çocuk sahibi olmak, cinsel hayatın sağlıklı olması, zaruri ihtiyaçlarının karşılanması erkekler için evlilik sebebidir. Bu saydığımız maddeler elbette ki bütün evlilik düşüncesi içerisindeki erkekler için geçerli değildir. Kitaptan elde edilen genel kanı budur. Çok uç noktalarda evliliğe bakış açısı olan erkeklerde olup örneğin evliliği " yasal seks "olarak görenlerden de bahsedebiliriz. Ancak bunlar geneli yansıtmamaktadır. Pek çok erkek görüldüğünden daha kırıldıkları, sert sözler onları derinden yaralayabilir. Kadının erkeğe ne kadar değer verdiğinin erkek tarafından fark edilmesi de önemlidir. Çok az sayıda erkek kırılma kadının yanında gösterebilecek kadar kadına ya da kendisine güvenir.(Özta,2007)

Kadının fazla kontrollü oluşu, erkeğin üzerinde fazla baskı kurması, kadının bazen önemsiz gibi görünen fakat ileride büyük sorunlara yol açacak hataları, erkekleri boşanma düşüncesine iten büyük sebeplerdendir.

R.Y " ... Askerlik dönüşü bir yıl KPSS' YE hazırlanacak diye hani ev işiyle uğraşmasın diye ailesinin yanında kalmaya karar verdik.

...Eşim örtülüydü örtüsünü açtı. Verdiği sözü tutmadı. KPSS mevzusu yüzünden ailesi ve beni karşı karşıya getirdi.

...Ailesi özellikle annesi'' Anlaşamıyorsanız boşanın boşanan ilk çift siz olmayacaksınız.' dedi. Bunu bana söylemesi şaşırttı."

C.D "...Ben öyle çok önemli bir adam değilim. Nasıl görüyorlar beni bilmiyorum. Okul ortamında genç kızlar neler konuşuyor bilemiyorum. Okula gidiyor geliyor sen beni boşayacakmışsın, bütün altınları alacakmışsın. O adam mı kız mı bi laf sokamadın mı? Boşanmak için mi evlendim. Kavgamız var mı, elinden bir şeyini almış mıyım? Arkadaşlarının lafıyla oturuyor, kuruyor onu bir realite haline getiriyor."

F.O “...Bu sürekli beni aldatıyorsun şunla bunla bense hiçbir halt etmiyordum yemin ederim. Valla yaptığım en büyük aldatma c... la gidip kafa çekmek falan ama bir insana bir şeyi kırk defa söylerseniz olur.

... Bu yine bir gün geldi yok işte sen beni ablamla aldatıyorsun ona söyle bakıyorsun da böyle bakıyorsun. Ya bir insan bir insana nasıl bakar ki. Ha ben sana böyle bakıyorum bunun başka kaç çeşidi var.

...Bu bir gün yine gelmiş bidi bidi beni şunla aldatıyorsun bunla aldatıyorsun üç gündür ortada yoksun falan filan... Ona baktım hayır seni onla değil şunla aldatıyorum dedim, döndüm .”

Erkekler bazen geçerli nedenlerle bazen de bahanelerle boşanmayı gündeme getirebilir. Erkeklerin öne sürdüğü nedenlerden bazıları sevgi eksikliği, cinsel tatminsizlik, çapkınlık isteği, anlaşmazlıklar, özgürlüğüne düşkünlüğü. . .

C.D “ ...Benim şöyle olsun dediğim konu öyle olmak zorundadır. Bu konuda asla adil değilimdir. Çemberim vardır. Artık o kararı verdikten sonra uzlaşmacı değilimdir.”

H.Ç “...Eşimi sevmedim... Ama ben sevgisizliğimi göstermedim, sevmiyorum demedim ama karşı tarafta da yoktu...”

Boşanmaya kesin karar verdikten sonra boşanma biçimleri de erkeklerin boşanma ve sonraki süreçten yaşamlarını derinden etkilemektedir. Boşanmanın barışçıl bir şekilde olması, yarı dostane, can yakıcı şekilde bitmesi olası durumlardır. Barışçıl olan boşanmalarda karşı tarafa kin beslememesi, boşanmanın yorucu ve yıpratıcı olmaması erkeğin kendini toparlamasını daha kısa bir süreye yayar. Genellikle bu tipler boşandıktan bir süre sonra evlenirler. Yarı dostane yani ufak anlaşmazlıkların olduğu boşanmalarda (nafaka, tazminat vs.) sonuçta ateşkes ilan etmeleri ile barışçıl boşanmalarda da olduğu gibi birkaç yıl geçince erkeklerin evlenme ihtimalleri yüksektir. Çünkü bu boşanmada da evlilik tamamen olumsuz bir tecrübe değildir. Can yakıcı boşanmalarda ise erkek davayı kaybetmişse çok fazla nafaka vermişse kendini sistemin bir kurbanı olarak görür. Erkeğin bu durumu bir iki yıldan fazla sürmezse evlenebilir. Ancak 5-6 yılı geçmişse bir daha evlenmesi zorlaşır.

H.Ç “ ... Adam orda oturmuş bir kanun yazmış demiş ki: Kadın devamlı mağdur durumdadır.1.derecede onun hakları göz önüne alınacak. Tamam diyosun gücü yoktur, çalışma kapasitesi yoktur. Ama akıl olarak onun bize vurduğu darbeyi hesaba katmak lazım. Bu şekilde sıkıntılara düşünce ekonomik olarak, psikolojik olarak ben 4 çocukla kaldım. Bunların bakımı asıl mağdur olan taraf hesaba katılmıyor. Bunu hiç kimse sormuyor orda. Bu adam boşanırken senin ne sıkıntın vardı diye soran yok. Kadınlar için mor çatı var. Erkekler için niye öyle bir şey yok.”

Eşleri tarafından terk edilen, aldatılan ve kötü davranışlara maruz kalan erkeklerin bir daha evlenmek istemesi nadir görünür. Eşlerinden duygusal darbe yiyen (yerine alan olsa)erkeklerin çoğu asla yeniden evlenmeyeceklerini söylerler. Çünkü bu tipler kadınlara olan güvenlerini yitirdikleri için bir daha düşünmezler.

R.Y “... Bu nasip meselesi kavun değil ki koklayasın. Bu hayat sürecinde evlilik bir kumar kazanabilirsin de kaybedebilirsinde sonu belli olmayan bir yol... Öyle bir düşüncem yok. Asla (Tekrar evlenmek gibi)

Birçok boşanmada karşımıza çıkan fikir uyuşmazlığının bir diğer adı da evlilikten beklentilerin farklılığıdır. Erkeklerin ve kadınların düşünme tarzları birbirinden oldukça farklıdır. Erkeği bağlayan özellikler; sevgi, duygusallık, yumuşaklık, anlayış, moral vermek, desteklemek ve teselli etmektir. Hiçbir zaman yapılmaması gereken ise şikâyet, sitem ve tartışmadır. Erkek için önemli olan bir diğer hususta tartışmalardan sonra olayda uzlaşma sağlandıktan bir süre sonra farklı bir zaman ve olay sırasında aynı mevzunun gündeme getirilmesidir. Erkekler için bir olay çözümü ulaştıktan sonra bitmiştir. Fakat kadın için her tartışmanın sonunda bir yıl önceki olayı da o anki olayla birleştirip erkeğe yansıtınca bu duruma sabır gösteremiyorlar.

R.Y “...Dayım yemeğe çağırıyor onu da çağırılmış. Söz verdiği halde gelmedi. Sekiz gibi ben gidiyorum dayı dedim, ben ayağına gittim. İki iki buçuk saat boyunca eski mevzular ‘Abin beni gördü selam vermedi, sen askerdayken abin beni aramadı’...”

M.K “ ... Evliliğimizin üzerinden 7-8 yıl geçmiş üzerinden 7-8 yıl geçen bir olayı sürekli gündeme getirmek ve bunu anlatarak çözüme kavuşmasına rağmen problem çıkarmak adına gündeme getirmesi...”

Bir problem yaşamışsınız problem tolere edilmiş onla ilgili bir sıkıntı kalmamış fakat buna rağmen 1 yıl evvel ki 8 yıl önce 10 yıl önce 5 yıl önce böyle böyle bir olay oldu... Bu özellikle çok sıkıntı yarattı.”

Y.A “...Biz evlendiğimizde tüm masrafları babam karşıladı zor durumda kalmasın diye ben takılan altınlardan babama verdim. Zaten evlenmeden önce annesiyle böyle olacağını söyledim de...11 yıl boyunca en ufak tartışmada siz bizim altınlarımızı aldınız siz bizim paramızı aldınız.11 yıl boyunca o altının ne kadarı alındı satıldı ama .”

Kadınlar birini sevdiğinde sözlüken, nişanlıken yani ortada somut bir şey yokken bile tanımaya başladıkları duygu kıskançlık ve aldatılma korkusudur. Bu korku erkeklerde hiçbir zaman kadınların korktuğu oranda değildir.

F.O “ ...Bizimki ara ara kıskançlık yapıyordu. Bende ona dediğim şey bana niye güvenmiyorsun sonuç itibariyle ben böyle bir halt edersen senle ne işim var ya ben manyak mıyım durup dururken... Evlendik ama git gide şöyle şeyleri kıskançlıkları aşırı boyutlara gitti. Her şeyden kıskanır oldu.”

Kadınların tutumları çoğu zaman eşini huzursuz ve hasta edecek boyutlara ulaşabilir.%90 oranında boş yere çekilen bu korku ortaya çıkarır.

Kocalarını elden kaçırmamak için gayret gösterirken erkeklerin psikolojik yapılarını bilmedikleri için yanlışlar yapan kadınlar mutsuz sonlarını kendi elleri ile hazırlarlar(Kalyoncu, 2005:78).

C.D “... Askere gitmeden üççün önce ailesi ile evi topladılar ben de yardım ettim... Kavga çıktı... Evden hem onun ailesini hem de kendi ailemi attım... Askerde dört buçuk ay haber almadım... Sonra aradım ben askerden gelmeden önce eve geri dön ki seni tekrar aileme ısındırarak bir tutunacak dalım olur. Olabilir dedi sonra ne olduysa tekrar ben gelmeyeceğim dedi. Israrcı oldum .’ben o eve gelirim ailen koynuma bir erkek sokacaktım ‘dedi. Öyle mi dedim, bizimkiler aptaldır, kendi soyadlarını taşıyan birine böyle bir suikast düzenleyip rezil etmeyi severler. O gün itibari ile ondan koymam ve anlaşmalı boşanmak için dava açtım .”

F.O “...Bu sürekli beni aldatıyorsun şunla aldatıyorsun bunla aldatıyorsun... Ben bir hanımla tanıştım oldukça etkileyici bir bayandı da. Onla bir ilişkimiz başladı. Onla ilişkim sürerken onun çevresindeki birkaç bayanla da başladı. Bu böyledir erkeğin bir tetiği vardır, o tetiğe basınca peş peşe ateş etmeye başlar. Şey yapmaz yani makineli tüfek gibi hedef seçmez. Kime geliyorsa ona tak tak vurmaya başlar. Çünkü artık diğer kişinin evli olduğu eşin bir anlamı kalmamıştır.

... Bir erkek kadının onun için anlamını yitirdiği an başka bir kadınla birlikte olur. Yani öbür kadını kaybetme korkusu olmaz. Öbür kadını kaybetme korkun olmazsa aldatırsın.”

Erkeklerin boşanma ve sonrası yaşadıklarını iki farklı açıdan gözlemleyebiliriz. Cinsiyet açısından yapılacak olan değerlendirmede şunlar söylenebilir. Boşanma belirtilerinden çiftlerin evlilikleri hakkında gözlemlerini konuşmaları boyutunda kadınların erkeklere göre ilişkileri yakından incelemeye daha yatkın oldukları ilişkilerindeki sorunları daha erken fark ettiklerini ve sorunları eşleriyle tartışmak istedikleri buna karşılık erkekler evliliklerindeki sorunları tartışmaktan kaçınılmaktadırlar.

B.E “...Aşırı taviz aman gerginlik olmasın, tartışmayalım diye hemen ben özür dileme bunları yaptığım için hatalı olduğumu düşünüyorum. Bu belki de bir süre sonra ben bulunmaz bir insanım.Bu benim her dediğimi yapar.. Boşanma davası açınca şok geçirdi.

Halledilmeyen sorunlar ilişkilerinin tıkanmasına ve kavgaların baş göstermesine yol açarken boşanma fikrini gündeme getirmeye başlar. Buraya kadar çiftler kendi başlarıyken sonraki süreçte ailelere durumun bildirilmesi ile boşanma yolunda artık etraflarına karşıda vermeleri gereken cevapları vardır. Bu süreçte kadınlar erkeklere oranla ailelerinin etkisinde daha da çok kalmaktadırlar. Bu süreç gerçekleşirken ailelerin tutumu ile bu süreç hızlanır veya yavaşlar. Büyüklerin olumsuz tutumları ile birlikte eşlerin ayrı evlerde yaşamaları zaten kopuk olan iletişimlerini bitme noktasına getirmektedir.

Y.A “ ...11 evliliğimiz boyunca rahat 15 kez babasının evine küstüp gittiğini söyleyebilirim... Ailelerin özellikle hem kız olsun hem erkek olsun ben bunu abartısız söylüyorum, anne baba karakterleri çok önemli. Kayınpeder düniürlerin duruşları, evliliğe bakışları çok önemli. Bir kere anne kızına dese ki en ufak şeyde senin arkadayım aman işte bunu dedirtme, bunu yaptırma... Anne baba ya ben bunu çok iyi öğrendim, çıkarttığım en büyük ders kızın anne babası çok önemli... Asalet olacak, asalet parayla pulla değil kişilik olacak. Kızlarının mutluluğunu isteyecek .”

R.Y “... En önemli sorun çevrenin ve ailenin memur olmaya iteklemesi... En ufak bir sıkıntıda boşanacağım gideceğim diye bunu gündeme getirebiliyordu...

Facebook da şiirlerimi öğrenciler, arkadaşlar, beğenenler oluyor, yorumlar, annesine ablasına göstermiş onlar bile aşk meşk muhabbeti olarak görüyormuş...”

F.O “ ...Resmi bitiş 2002 ama 99’da ben çantamı aldım, çıktım. Nereye gidiyorsun dedi cehennemine dibine dedim. Bir tek el çantamla çıktım... Ben ona ayrı yaşamamın daha doğru olacağını söyledim.

M.K “Evliliğimin bitmesinde baş faktör onun annesiydi. İkinci faktör babasıydı. Yani anne bu noktada yani benim yüzüme gelip tamamen bundan sonra yapmayacak deyip sonra öğrendiğim anladığım şey oydu şey yapıyor. Bana başka türlü kızına başka türlü yani bana gelip tamam bir daha yapmayacak türden şey yaparken ama kızına başka şeyler tembih ediyor. Baba kesinlikle hiçbir şekilde bu işin içine girmedi. Benimle sebep nedir yani bir yuvanın yıkılması, boşanma olayı hele hele doğu da ya da Anadolu’da kız tarafı için daha fazla bir malumat oluşturabilecek bir durum bunu göz önünde bulundurup aslında gelip şey yapmış olsaydı kanaatimce bu noktaya gelmiş olmazdı.”

Boşanmaya sebep olan faktörlere baktığımızda ise yapılan araştırmalar göz önünde bulundurulursa erkeklerin özellikle sevgi, saygı ve ilginin azalması, anlaşmazlıklar ve ailelerin müdahalesi konusunda sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Elazığ’da yapılan çalışmada da en çok aile müdahalesi göze çarpmıştır.

K.G “...Tek taraflı bir karardı. O aldı. Açıklaması ailesinin etkisiyle onlara yönelik hareket etmemi söyledi, ben de reddedince ilk önce boşanmayı tehdit eder gibi kullandı... Ailesi çok müdahale ederdi... Biz bacanakla birlikte aynı zamanda boşandık... Ailesi kızlarını bize karşı korumaya alıyordu. Gece 3’te bile arayıp kızım gelip alalım mı diyordu. En ufak tartışmamızda ailesini aradı onlarda kızım gelip alalım mı deyip müdahalede bulunurlardı.”

C.D “...Kayınvalidem, kayınbabam kendi oğlu kızı için verdiği kararlar beni ilgilendirmez ancak benim hayatıma müdahalede bulunduğunda o zaman saygı sınırını aşmadan gereken uyarıyı yaparım. Kayınpederime sen ne kadar iyiliğini düşünüyorsan benim de karım kötülüğünü ister miyim ben soğan yiyorsam oda yesin senin bir tek kızınsa benim de karım...

Askere gitmeme altı ay vardı, kayınvalidem her yerde askere gidince kızımızı eve getireceğiz diyormuş bana böyle bir bilgi verilmiyor ve bir takım planlar yapılıyor. Müsaade edin de onun ve benim nerede kalacağımıza biz karar versek...

Anne babası evlilik birliğinin bir araya gelmesi için hiç yardımcı olmadılar. Onlara göre kızları benim evimde kölelik yapan bir insandı. Kızları ütümü bile yapmıyordu. Evde yemeğimde yoktu, eve yemeğe gideceğimde de telefon açıyordum.”

Boşanmaya yönelik çözümlere baktığımızda ise Türkiye’de rehberlik ve danışma merkezleri, anne-baba ve çocuk eğitimi konusunda hizmetler yeterli olmadığı aşikârdır. Büyük şehirlerde bu hizmetler yavaş yavaş yerini almaya başlasa da özellikle de Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri için bundan bahsetmek mümkün değildir. Boşanan çiftlerin ve çocuklarının yeni yaşamlarına ve topluma ayak uydurmaları da zordur. Çünkü özellikle doğu ve güneydoğuda hala boşanmalara pek de sıcak bakılmamaktadır. Yine aile ve çevre faktörleri ön plana çıkmaktadır. Ancak şunu da söyleyebiliriz ki geçtiğimiz yüzyıla göre boşanmaya bakış açıları değişmiştir. Ve boşanma artık bir tabu değildir.

Boşanma sürecinin sonunda sıkıntı, stres ve üzüntüdeki artış, kişiliğe etkileri, aile baskısı ve çevrenin etkileri, ortaya çıkan çatışmalar boşanmanın bitmesi ile her şeyin bitmediğinin en açık göstergesidir. Bu sebeple diyebiliriz ki boşanma süreci ne kadar sancılı ve yıpratıcıysa sonraki süreçte bir o kadar sancılı ve yıpratıcıdır.

Evlilik Terapileri Enstitüsü psikologlarından Erhan Özdem, boşanmanın çözüm gibi algılandığına dikkat çekiyor: ”Boşandıktan sonra çiftlere bakmak lazım çözüm oluyor mu **diye**. Boşanmış çiftler daha mutsuz oluyor. Genel anlamda bir sosyal izolasyon yaşadıkları için ömürleri daha kısa oluyor” diyor. Yaşadıkları problemlerin çoğunun evliliklere has problemler olduklarını sonradan fark ediyorlar(24 Temmuz 2010).

M.K “ ...Soruyorlar mutlu musun hayır, mutlu değilim ama huzurluyum çocuklar içinde aynı...”

F.O “... 45 dakika yani bir saat sürmedi(boşanmanın etkisi).Yani çünkü dediğim gibi evlilik şartları oluşturan şartlar oluşmamışsa zaten o sizin için mecburi bir birliktelik oluyor. Ve sonuç itibariyle hayatınızdan çıkarttığımız insan çok hızlı çıkıyor.

... Bir anda ne kadar huzurlu bir insan olduğumu hissettim. Hayatımda kimse yok tek başımayım ve mutluyum.”

K.G “...Boşanmanın sonucu, gerçekten boşanma aşamasına gelmişsen huzur verici... Boşanma son çareydi... Mutluyuz ve huzurluyuz.”

Hakim Zafer Yenitepe “boşanma davası sonuçlandıktan sonra kişiler rahatlıyor.. Karşı tarafa besledikleri hırs, kin hatta nefret ortadan kalkıyor” diyor.(Sabah, 2011:1).

C.D “... Benim için ha sokaktan geçen köpek ha o hatta köpekler daha sadık... Ölse gitmem.”

Boşanma olgusu bu kadar gündemde olduğu bir yüzyılda boşanmayı tetikleyen sebeplere yönelik görüşüne başvurulmuş birkaç ismin söylemleri ise şu şekildedir: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nilüfer Narlı, boşanmanın Türk toplumunda normalleştiğini sebeplerini ise farklı etkenlere dayandırılabilceğini söylüyor. Narlı, boşanan çiftlerin toplumda görünür olmasını bu konunun tartışılabilmesinin boşanmayı tabu olmaktan çıkararak gelişmeler olarak görüyor ve şöyle diyor:” Eskiden evlenen bir kadın gelinlikle gelir kefenle çıkar” denilirdi. (www.pdregitim.com\haber_detay 2010)

Kocası dövse de öldürse de kesinlikle evden çıkmazdı. Artık bu anlayış değişti şuan da şiddete maruz kalan kadının şikâyet edebileceği bir kanun var. Kadın haksızlığa ve şiddete maruz kaldığı zaman hakkını arıyor. Israr ediyor, erkek değişmediği zaman boşanmaya gidiyor.

Fatih Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Ali Murat Yel “ Eskiden bir kadın boşandığı zaman ona kötü gözle bakılırdı. O bakış değişti Türkiye’de daha normal hale geldi böyle olunca da boşanma haberleri arttı. ”Boşanmaya bakış açısının değişmesini ise kadının statüsünün değişmesine bağlıyor ve ekliyor:” Önceden kadın ailesine bağlıyken şimdi eşine ve ailesine ekonomik olarak

eskisi kadar bağlı değil. Bir de evlenmek kadınlar için statü haline geldi ‘Evlenirim, olmadı birkaç yıl sonra boşanırım’ diye bakış açısı var. Baştan bunu göze alıyorlar. Özellikle üniversite mezunu öğrencilerimden duyuyorum bunu. Türkiye’de aile kurumu yavaş yavaş eski gücünü kaybediyor. Bunun farkında olmak lazım” (www.pdregitim.com\haber_detay 2010).

M.K “...Hayata bakış açımız farklı benim a dediğime O sürekli b diyor... Evlilikteki en önemli olan hususlardan birisi dünya görüşlerinin yani dünya görüşünden kastettiğim şu, yani sosyal aktivitenin... Birçok şeyin uyuşması.”

Evlilik Terapileri Enstitüsü psikologlarından Erhan Özden “evlilikte yaşanan sorunların şahıslardan çok çiftlerin evliliklere bakış açısı ile ilgili olduğunu söylüyor ve ekliyor. Televizyonda yayınlanan boşanma haberleri ya da ailedeki ayrılıkların, kişileri boşanmaya yönelmesinde olumsuz etkileri olabiliyor.” (www.pdregitim.com\haber_detay 2010).

Y.A “. . Bizim kadınlarımız genç kızlarımız hayata toz pembe gözle bakıyorlar yani televizyondaki dizi gibi. Bizim o zamanlar boşandığım dönem yaprak dökümü vardı ya çok basit geliyor her şey. Yani böyle yazmıyor bir hafta sonra, hayat gerçeklerle dolu. Öyle hemen bir hafta olmuyor...”

Amerika’da Brown Üniversitesi’nde 32 yıl boyunca “boşanma” konulu araştırmasıyla psikolog Rose Mc Dermott yakın bir arkadaşı veya akrabası boşanan çiftlerin ayrılma ihtimallerinin % 75 arttığını açıkladı. Bu araştırma sonucu, geçtiğimiz yıl yapılan Türkiye’deki ilk resmi boşanma araştırmasının sonucuyla da uyuyor. Ülkemizde boşanmış kadınları %53.56 ‘sının, erkeklerin % 52.86’sının kardeşlerinin boşanmış olduğu saptanmıştır. Boşanmanın bulaşıcı olduğu araştırması ABD medyasında tartışma başlatırken, akıllara kadın ve aileden sorumlu Devlet Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yaptırılan “Boşanma Nedenleri Araştırması” geliyor. Ülkemizde boşanma üzerine yapılan ilk resmi araştırma sonucunda da boşanan çiftlerin ailelerinde de daha önce boşanmış bireylerin bulunduğu sonucu çıkmıştır. Araştırmada boşanan kadınların %36,4’ünün, erkeklerin ise %25,8’inin ailesinde boşanmalar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma da “ Daha önce ailede olan boşanmaların diğer boşanmalar için örnek teşkil ettiği söylenebilir.” şeklinde yorumlandı (www.pdregitim.com\haber_detay 2010).

3. TÜRKİYE’DE 2000-2010 BOŞANMA İSTATİSTİKLERİ

Ülkemizde boşanmalar her geçen gün artarak devam etmektedir. Amerika’da evlilik kurumunun çöküşü nasıl herkes tarafından konuşuluyorsa bizde de bu kurumun çöküşü yakın zamanda konuşulmaya başlanacaktır. İstatistiklerin bize sunduğu verilere göre evlilikler giderek azalmakta ve bunun tersine boşanmalar özellikle ilk 5 yıl içindeki boşanmalar fazlalaşmaktadır. Türkiye’de 2015 de kaba boşanma hızı binde 1.69 yükselmiştir(www.tuik.gov.tr). TR3 Ege Bölgesi binde 2.33 lük boşanma hızı ile ilk sırayı almaktadır. TRB Ortadoğu Anadolu (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) binde 0.59 luk boşanma hızı ile son sıralarda yer almaktadır. (Türkiye İstatistikî Kurumu Sayı:126).

TÜİK Türkiye istatistiklerine göre evlilik süresi ve boşanma nedenlerine karşılaştırmalı olarak baktığımızda, evliliklerin ilk beş yılı içindeki boşanma sebepleri içerisinde öncelikle geçimsizlik gelmekle birlikte bunu diğer ve bilinmeyen sebepler izlerken yadsınılmayacak sayıda terk ve zina takip etmektedir. Boşanmaların özellikle evliliklerin ilk beş yılı içerisinde gerçekleşmesi bu aralığı kritik dönem olarak gösterirken aynı zamanda bir diğer kritik dönem evlilikleri 16 ve üzeri yılı dolduran evlilikler almaktadır. İstatistikler 16 yılı doldurmuş evliliklerin ise boşanma sebebi olarak geçimsizlik sonucunda olduğunu göstermektedir. (TÜİK, 2010:36).

3.1. Erkekler Aldatır

Türkiye’de erkeklerin eşlerini aldatmaları önemli bir sorundur. Bunun temelinde maalesef geleneksel aile yaşamının erkeğe neredeyse aldatma özgürlüğü vermesi vardır. ”Erkektir elinin kiridir yapar ama döneceği yer evidir.” geleneksel aile modelinde hala geçerliliğini korumaktadır.

Aman alttan al, idareci ol, fedakâr ol kızım!

Geleneksel ailelerin kızlarını telkinleriyle evlendikten sonra ezilmelerine sebep olması geride kalmıştır. Kadınlar eşlerinin kendilerine olan ilgisizliği, sevgisizliği karşısında sevgiyi başka birinde araması, eşini aldatması günümüzde sıkça görülmektedir. Gene eşinin şiddet uygulamasını ve hakaretlerini sineye çekmemekte evliliğini sonlandırma kararını geçmiş yıllara oranla günümüzde daha kolay alabilmektedir.

Eğitim seviyesinin yükselmesi ve çekirdek aileye geçişle beraber aldatma artık boşanma nedeni olarak sıkça karşımıza çıkmaktadır(Haber Türk, 2011:12-13).

F.O “...Çünkü diğer eşimden ayrılmamın sebebiyle ilk eşimden ayrılmamın arasında dağlar kadar fark var. Biricisinde ilk eşimin açıkçası şöyle diyeyim ihanet vardı.”

Tablo 3: Evlilik Süresine Göre Boşanmalar

	2006	2010
1 yıldan az	3.948	3.967
1-5 yıl arası	35.869	43.310
6-10 yıl arası	20.387	24.940
11-15 yıl arası	12.660	17.528
16 yıl ve üstü	20.625	28.433

Boşanmaların hızla artış gösterdiği Türkiye’de 2006 yılından 2010 yılına kadar bu hız kendisini yüzde 26.8 artışla 118bin 568 e çıkararak açık bir şekilde göstermiştir. Evliliklerin en tehlikeli dönemlerinin ilk 5 yıl ve 16 yıl (+) olmasının nedenleri arasında da başlangıçta eşlerin birbirlerini tanıma süreçleri ve evlilik aktinin sorumluluklarını kavrama aşaması olarak görürsek bu bağın oluşmaması, aile müdahaleleri, anlaşamama, fikir uyuşmazlığı ve sevgi bağının yıpranması olarak açıklayabiliriz. Bu dönemlerdeki artışlar aynı zamanda toplumsal bakış açılarının da değişmesine paralel olarak kendisini gösterir. Örneğin ‘. . .artık çocuklarım büyüdü bana bakar elin oğlunun kahrını çekmesem de olur .’veya ‘. . . Kızım oku ayaklarının üstünde dur elin adamına minnet etme, ekonomik özgürlüğün olsun; baktın olmadı, boşarsın .’ cümlelerle bağların kopmasının nasıl ince bir noktada olduğunu açıklar.

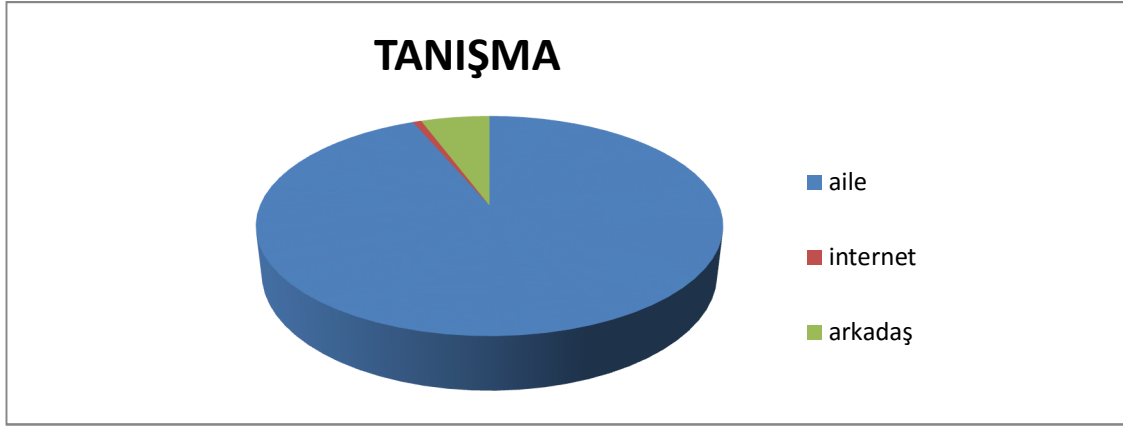
Tablo 4: 2006 ve 2010 Arası Evlilik ve Boşanma Sayıları

	2006	2010
Evlenme sayısı	636.121	582.715
Boşanma sayısı	93.489	118.568

Evlilik sayısının yıllar geçtikçe azalmasına rağmen bunun tam tersi şekilde boşanma sayısındaki artış Türkiye’de de toplumun temel taşı olan aile kurumundaki çözümlerin gün geçtikçe artığının da habercisidir.

3.2. 2008-2010 Elazığ İli Boşanma Verileri

Elazığ ili adliyesinde yapılan araştırma, erkeklerin açmış olduğu boşanma davalarının karar kartonlarından elde edilen 300 veriden oluşmaktadır. Bu verilere dayanılarak Elazığ ili örneklemini hakkında bilgi edinilmiştir.

Şekil.1.Tanışma

Karar kartonlarına göre 300 kişinin yüzde 93.7 ‘si aileler aracılığı ile eşleri ile tanışırken yüzde 5.7’si arkadaş ortamında (flört) tanıştığı görülmektedir. Bu verilere dayanarak aile görüşünün evlilik bağının kurulmasında etkin rol oynadığı belirtmek yanlış olmaz.

C.D “... Hiç hayalimde yoktu evlenmek. Ailemin bana uygun gördüğü kişiler karşıma çıkınca bir düşündüm. Evet, olabilir dedim. Uzaktan akrabamız olan yaşı bana uygun olan hem tahsili, kişiyi seçtim.”

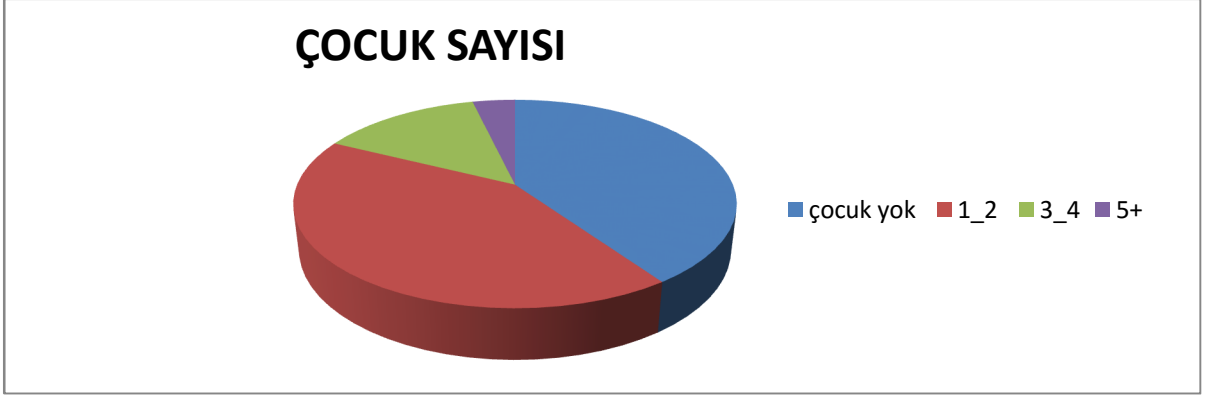
Şekil.2. Evlilik Şekli

Yeni nesil tarafından pek tercih edilmeyen bir evlilik şekli olan görücü usulünün verilerimizde yüzde 93,7 ‘lik oranla ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yüzde 5 ile severek evlenme alırken en az tercih edilen ise mantık evliliğidir.

H.Ç “...En başından beri doğru bir evlilik değildi. Görücü usulü evlendik biz. Sadece bir kez gördük birbirimizi öyle bir konuşma monuşma olmadı. Başlangıçta bir bağlantı kuramadık, ama yürütmek mecburiyetinde hissettik daha doğrusu ben öyle hissettim.”

M.K “...Görücü usulü oldu. Yaklaşık evlenmeden 2,5 ay önce tanıştık... Genelde telefonla konuşuyorduk. Evlenmeden bir hafta öncesi yüzyüze görüştük... Ondan sonrası velhasıl evlilik süreci başladı.”

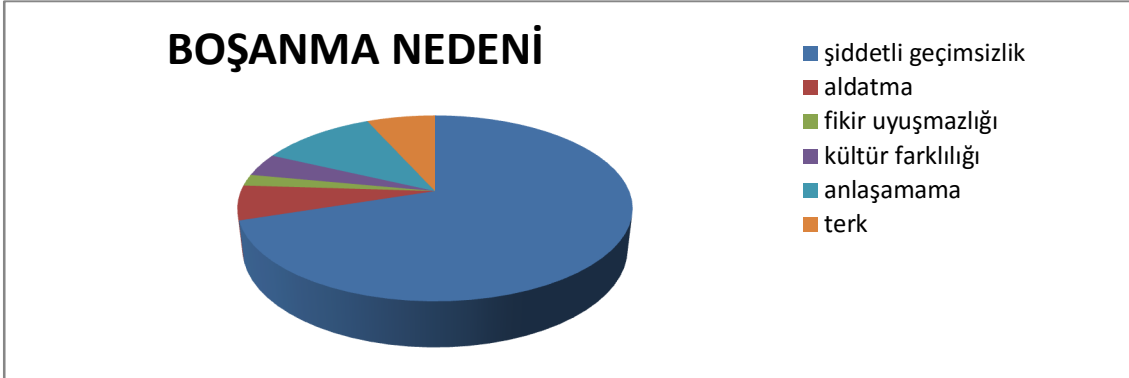
Şekil.3. Çocuk Sayısı

Boşanmaların bedelini en çok çocuklar öder. Bu sebeple boşanma kararı verirken çiftlerin bir kez daha düşünmesine sebep olan faktörlerden en önemlisi çocuklarıdır. Çocuk evliliğin kurtarıcı olmadığı gibi devamlılığını da sağlamada tek başına yeterli değildir. Karar kartonlarından elde edilen verilerde de görüldüğü gibi çocuk sayısı kaç olursa olsun boşanmanın kaçınılmaz olduğu durumlar söz konusudur. Ancak veriler ışığında şunu da diyebiliriz ki çocuğu olmayan(%40) ve 1-2 çocuk sahibi olan(%42) çiftler bağlarını daha kolay koparabilmektedir.

H.Ç “...Yirmi yıl sevmemişim anlaşılmadığım bir insanla yaşamak zor oluyor ama mecbursun çocukların var, etrafın dedikodusu ‘nedir sen boşandın...’”

M.K “Benimki de yürüme imkânı olmayan bir evlilikti. Çocuklarım vardı 3 tane.Şuan benim yanımda.Biri 12 küçükler 8 yaşında ...yani...”

B.E “...iyi ki de olmamış(çocuk)Bazen diyordum aramızdaki bu geçimsizliği, problemi çocuk kaldırır mı? Ama o kadar yanlış bir düşünce onu da zamanla anladım.

Şekil.4.Boşanma Nedeni

Türkiye genelinde en fazla boşanma nedeni olarak geçen şiddetli geçimsizlik karar kartonlarından elde edilen verilerde de yüzde 70 ‘lik bir oranla ilk sırayı almıştır. Elazığ Adliyesi Yazı işleri müdürü E. A. boşanma nedenlerinde ilk sırada yer alan şiddetli geçimsizliğin aslında bir kaçış olduğunu birçok çiftin toplumun tepkisinden, ailelerin baskısından dolayı asıl boşanma sebeplerini açıklamadıklarını (aldatma, şiddet gibi) bu yüzden boşanma sebeplerini şiddetli geçimsizlik olarak belirttiklerini söylemektedir. Zina yapan kadın ve erkekler ispatlanması zor olması nedeniyle ve toplumdaki kendi haysiyetlerini düşündükleri için karşılıklı anlaşarak boşanma davalarını şiddetli geçimsizlik nedeni ile açarak boşanmaktadır. Bu da verilere yansımayan bir sonuçtur.

H.Ç “...Telefon görüşmelerinin dokümanını mahkemeye verdim. Hâkim aldatma sayılmıyor dedi. Aldatma zina ile oluyormuş. Zinanın ispatlanması gerekiyormuş...”

Sen de şiddet uygulamışsın dediler. Sen kendi hesabına doğrusun ama kanun öyle demiyor.”

F.O “ ...Yani sonuç itibari ile şahitlerde vardı her şeyde vardı. Mahkemeye iki kişi çağırıp da sayın hâkimim tamam bu da ama benim bu hanımdan ayrılma sebebim şudur dediğimde biterdi... İlk eşimin açıkcası şöyle diyeyim ihanet vardı.”

Şekil.5. Evlilik Süresi

Türkiye genelindeki verilerde en tehlikeli yıllar ilk 5 yıl ve 16+ yılları olarak görülmüştür. Elazığ ili verileri de bu bilgiyi desteklemektedir. İlk 5 yılda evliliklerin bitiş sebebi olarak fikir uyuşmazlığı, kültürel farklılıklar, birbirini yeterince tanıyamama yer alırken 16+ yılları için ise daha çok karşımıza çıkan çoktan bitmiş olan ancak çocuklar için devam ettirilen evliliklerin çocukların ayaklarının üzerinde durmasıyla sona erdirilmesi şeklinde kendisini göstermiştir.

4. SONUÇ

Toplumun sosyolojik ve psikolojik yapısının belirlenmesinde, toplumların temel yapısını oluşturan aile kurumundaki sarsıntıların ve yok oluşa gidişini hızlandıran boşanma; Türkiye genelindeki göz önünde bulundurarak Elazığ ili ile paralelliği ve Elazığ ilinde erkeklerin boşanma nedenleri, boşanmalardaki artış sebeplerini tespit etmek ve boşanan erkeklerin sosyo- kültürel yapıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Elazığ Adliyesi 2008-2010 karar kartonlarındaki kayıtlara başvurulmuş, davacı tarafın erkek olduğu 300 dava incelenmiştir. Bununla birlikte elde edilen resmi rakamları desteklemek veya çürütmek amacıyla boşanmış 10 erkek ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan erkeklerin evliliğe bakış açıları, evlilikten beklentileri, boşanmaya götüren nedenler, boşanma süreci ve boşanma sonrası yaşadıkları problemler ve yeni hayatlarına geçiş süreçleri üzerinde durulmuştur. Röportaj yapılan kişilerin yaş, meslek, ekonomik durum, eğitim durumu ve yaşadıkları sosyo-kültürel ortamları birbirinden farklı seçilerek araştırmanın etki alanı geniş çerçevede ele alınmıştır.

Türkiye genelinde erkeklerin boşanmaya bakışı boşanma süreci ve sonrasında yaşadıkları sorunlar üzerine eğilen hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Araştırma sürecinde erkek egemen bir toplum olsa da, her toplumun gerek kadın gerekse erkek olsun boşanmanın kadın ve çocuk kadar erkek içinde yıpratıcı bir süreç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşülen avukatlar Elazığ'daki boşanmalarda en büyük sebeplerin ekonomik sıkıntı ve kültür uyuşmazlığı olduğunu belirtmiştir. Ancak resmi verilerde dikkat çeken nokta ekonomik sıkıntıya hiç yer verilmemesidir. Yalnızca Elazığ'da değil Türkiye'de özellikle son 10 yılda artan boşanmaların özellikle ekonomik kriz dönemlerinde artış göstermesi bunun en önemli kanıtıdır. Toplumumuzun kadın ve erkeğe biçtiği roller göz önüne alındığında erkeğin ailesine bakamayacak duruma gelmesi, bir işinin olmaması, aile içinde gerilime sebep olması özellikle eşler arasında sorunlara sebep olmaktadır. Bunu takiben kopan iletişim boşanmayı gündeme getirmektedir.

Kadının ve erkeğin yapması ve yapmaması gerekenler eşlerin çocukları ve birbirleri üzerindeki hak sorumlulukları gibi konular çok net bir şekilde belirlenmiştir. Hak ve sorumluluk anlayışının iyi niyetle ortaya konduğu sevgi ve saygı ile şekillenen aile ortamında kimse kimseden rahatsız olmaz. “Eşitlik “ adı altında eşler arasında saygısızlığın ve sorumsuzluğun artması aile yapısının temellerine dinamit koymuştur. Kadın erkek arasında rol karmaşası başlamış, ekonomik kaygıların ön plana geçtiği aile düzeni oluşmuş, buna bağlı olarak küçük problemlerde bile, birbiri ile yollarını ayırmaya maddi ve manevi olarak hazır bekleyen aile üyeleri ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda boşanmaların en çok ilk beş yılda olduğu görülmüştür. Bunun birçok sebebi vardır; ancak göze çarpanlar 'evlilik kurumunun' basit algılanması, evlilik fikrini tam benimseyemeden acele karar alınması, genç kuşağın evliliğe bakış açısındaki değişiklikler olarak sıralayabiliriz.

Yapılan görüşmeler doğrultusunda söylenebilir ki evlilikten umduğunu bulamama, farklı beklentiler içinde olma ve en önemlisi ortak dili bulamama evliliklerin hüsrarla sonuçlanmasına sebep olmuştur.

Evlilik şekli, çocuk sayısı boşanmalarda çok etkin bir role sahip olmamıştır. Bunun sebebi ise yaşanan süreç sonunda boşanmayı tek çözüm yolu olarak görmeleridir. Huzursuz bir aile ortamı ileride daha da büyük problemlere sebep olacağından özellikle çocuklar içinde en doğrusunun bu olduğunu düşünerek çiftler evliliklerini sonlandırmaya karar vermektedir. Aile büyükleri özellikle çocuk varsa tam tersi düşünmektedir. Erkekler boşanma kararı alırken özellikle kendilerine yönelik tepkinin ‘ karın ve çocukların ortada mı kalsın ‘ olduğunu belirtiyor. Süreci sıkıntılı bir hale getiren bu durumun boşanma ile birlikte nafaka ve tazminat ile daha da içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Kadının suçlu olması durumunda bile yoksulluk nafakası, çocuklar için nafaka alması hukukta kadının her durumda mağdur sıfatı ile korunması ve erkekler için aynı şeyin geçerli olmadığı aşikârdır. Bu hukuksal boşluğun doldurulması gerekmektedir. Boşanma davalarında kadının suçlu bulunup da erkeğe tazminat, nafaka ödediği durumlar yok denecek kadar azdır. Çünkü kadının suçunun %100 ispat edilmesi gerekmektedir. Erkek için aynı şey geçerli değildir. Boşanma gibi yıpratıcı bir süreç sonunda erkek eski ekonomik gücüne sahip olmasa bile nafaka, tazminat ödemek zorunda bırakılıp hem maddi hem manevi yönden erkeğin çöküşü hazırlanıyor.

Elazığ ilinde yapılan araştırmada görüşülen kişilerin ailelerinde boşanmış bireylerin olup olmamasının kişilerin boşanma kararı almada etkisinin olup olmadığı incelenmiş, ailesinde boşanmış kişiler olan görüşmecilerin bu kararı almada bir nebze de olsa daha rahat oldukları ve çevreleri tarafından daha ılımlı karşılandıkları görülmüştür.

Elazığ ilinde yapılan görüşmelerde genel olarak şu boşanma nedenlerini öne sürmüşlerdir:

- Ailenin etkisi,
- Yetişme tarzındaki farklılıklar,
- Birbirlerine karşı güvensizlik ve kıskançlık,
- Kadının ailesine aşırı düşkünlüğü,
- Kadının kendisine olan güvensizliği ve bununla birlikte aldatılma korkusu,
- Kadının psikolojik sorunları,

Boşanmaların nedenleri ve süreç sonunda etkileri bireyden bireye farklılık gösterse de sonuçta hep olumsuz duygular yoğunudur. Yapılan görüşmelerde de “tekrar evlenmeyi düşünüyor musunuz ?” sorusuna özellikle yeni boşanmış olan görüşmeciler “kesinlikle hayır“ cevabını verirken “boşanma bir çözüm yolu muydu, şimdi mutlu musunuz ?” sorusuna “her şey daha da karıştı, şimdi değil ama mutlu olacağıma inanıyorum“ gibi cevaplar alındı.

Boşanmalar her geçen yıl artarken artık görülen o ki ailelerde boşanmaya eskisi kadar sert tepki vermiyor. Hatta bazı aileler çocukların boşanma sürecinde yanında olduğu gibi boşanma kararına etki eden aile sayısı da oldukça fazladır. Kadınlar eskiden boşanmaya cesaret edemezken ailenin desteğini arkasına alıyor ve toplumdaki “dul” kadın imajını artık bir sosyal etiket olarak

görmüyor. Örneğin yeni düzenlemelerle boşanmış kişiler isterlerse nüfus cüzdanlarının medeni durum kısmına “bekâr” yazdırabilmektedirler. Boşanma erkek için daha kolay iken günümüzde her iki taraf içinde daha rahat verilebilir bir karar haline gelmiştir. Son yıllar da ki boşanmalarda gözle görülür artış ve aile kurumunun zedelenmesinin en açık göstergesidir.

KAYNAKÇA

- Akturan ve Esen.(2008).Fenomenoloji. Baş ve Akturan:84
- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (Mart 2009) “Boşanma Nedenleri Araştırması”
- Büyüköztürk, Ş. (2014).Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi:14
- Canatan,K., E. Yıldırım (2013). Aile Sosyolojisi, İstanbul: Açılımkitap Yayıncılık
- Demircioğlu, N., S. (2000) “Boşanmanın, Çalışan Kadının Statüsü ve Cinsiyet Rolü Üzerine Etkisi” Ege Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir
- Giddens, A. , Pierson, C. (2000) “Anthony Giddens’la Söyleşiler: Modernliği Anlamlandırmak” Çeviren: S. Uyurkulak, M. Sağlam, İstanbul: Alfa Yayınları, Melisa Matbaacılık.
- İbrahimoğlu, D. (2010) “Evliliğin Kitabı” İstanbul: Hayat Yayınları, Ebru Matbaacılık(s.38)
- Kalyoncu, H. (2005) “Erkekler Neden Aldatır” İstanbul: Bilge Matbaacılık(s.68-75,76-89)
- Kongar, E. (1998) “Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği” İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Mil, B.(2007). Nitel Araştırma Tekniği Olarak Görüşme, Nitel Araştırma: Neden Nasıl Niçin (Ed: Atilla Yüksel, Burak Mil, Yasin Bilim),Detay Yayıncılık, Ankara, (s.56)
- Suğur, N. vd. (2009), Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Anadolu Üniversitesi Yay,(s.159)
- Onat, O.(2011).Genç Yetişkinlerin Ahlaki Kimliklerinin İncelenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma, Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,(s.70)
- Özden,S. (2010) “Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet”,(Yüksek Lisans Tezi),Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Ana Bilim Dalı,Özel Hukuk Dalı,İstanbul.
- Öztan, İ. (2007) “ Erkekler Neden Evlenir” Ankara: Öz Eğitim Dan. Hizm. Yayıncılık,(s.79-112)
- TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. (2009).Ankara: TÜİK Yayınları.
- TÜİK, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. (2015).Ankara: TÜİK Yayınları.
- TÜİK, İstatistiki Göstergeler .(1923-2010).Ankara: TÜİK Yayınları.
- Yıldırım, A. ,Şimşek, H. (2000) “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri“ Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yörükoğlu, A.(1997)”Aile ve Çocuk”, İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- İnternet ve Gazete:**
- Boşanma Erkekleri Daha Çok Etkiliyor, 27 Ağustos 2009 <http://kavalim.blogcu.com/boşanma-erkekleri-daha-çoketkiliyor>
- Budak, B. “Neden Boşanıyoruz” 20 Şubat 2010
- Turgut, S. (2011, Ekim 16) , Kadınlar Evliliği Bitirdi, HaberTürk
- Yenitepe, Z. (2011, Nisan 10) Boşanma Sabah Pazar Eki,1.s
- <http://www.pdreğitim.com/haber-detay.asp?haber1D-985>
- www.webhatti.com/evlilik-ve-cinsel-yasam
- www.eyvahbosaniyorum.com
- www.pdreğitim.com/haber_detay_2010
- www.tuik.gov.tr